

DATOS IDENTIFICATIVOS

Edición de textos

Materia	Edición de textos			
Código	V01G160V01904			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Arias Freijedo, José Benito			
Profesorado	Arias Freijedo, José Benito			
Correo-e	freixedo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia practicarase a edición de textos antigos e contemporáneos en galego e en español. Analizaranse, sobre textos relevantes da tradición galega e española, os moi diversos problemas que implica a edición de textos. Exercitarase a lectura de manuscritos antigos. Farase un percorrido de carácter eminentemente práctico pola historia da edición de textos. Finalmente, tratarase das mudanzas provocadas polo uso das novas tecnoloxías na edición de textos, así como dos novos soportes (e xéneros?) para os textos literarios.			

Competencias de titulación

Código	
A4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
A5	Dispoñer dos coñecementos necesarios para a comprensión, análise, desenvolvemento, avaliación e aproveitamento dos recursos lingüísticos e literarios para o futuro profesional
A6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
A7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
A8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
A9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
A13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación
B2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
B4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Identificar e interpretar as escrituras manuscritas anteriores ao século XVIII máis utilizadas nos textos literarios, así como coñecer as particularidades gráficas e ortográficas dos textos manuscritos, en especial a interpretación das abreviaturas e dos seus valores.	A4	B2
	A5	B3
	A6	B4
	A7	B5
	A8	
	A13	
Coñecer os procesos, métodos e finalidades da edición de textos nas súas distintas variantes, así como coñecer os fitos máis importantes da historia da edición de textos.	A4	B2
	A5	B3
	A7	B4
	A8	B5
	A13	
Comprender o método neolachmanniano da edición de textos nas súas distintas fases (desde a selección de fontes até a disposición do texto editado con aparato crítico) por medio da súa aplicación práctica.	A4	B2
	A5	B3
	A6	B4
	A7	B5
	A8	
	A9	
	A13	
Analizar e valorar criticamente as variantes de autor dunha obra literaria con vistas á súa edición.	A4	B2
	A5	B3
	A6	B4
	A8	B5
	A9	
Analizar criticamente a produción cultural editada nos novos soportes electrónicos.	A4	B5
	A5	
	A6	
	A7	
	A8	
	A9	
	A13	
Coñecer e saber utilizar os conceptos clave e a terminoloxía específica deste ámbito.	A4	B4
	A5	B5
	A6	
	A8	
	A9	

Contidos

Tema

1. Introducción á lectura de manuscritos.
  - Particularidades da escrita medieval fronte á actual.
  - Nocións de paleografía. Usos e valores das abreviaturas.
  - Tipos de letra máis comúns na Idade Media.

2. Breve historia da Edición de Textos.
  - Os primeiros textos impresos.
  - A literatura medieval e o prexuízo do escriptocentrismo moderno.
  - Karl Lachmann: un antes e un despois na historia da edición de textos. Críticos e continuadores de K. Lachmann. O(s) método(s) neolachmannianos e a súa aplicación práctica.
  - Tipos de edición e criterios de edición. A transcripción paleográfica e a súa utilidade. A edición crítica.
  - Evolución dos criterios e modelos editoriais. As convencións editoriais. A anotación do texto e o aparato crítico.

3. A edición de textos antigos no século XXI.
  - As edicións virtuais: cara a unha nova concepción do libro.
  - A axuda das ferramentas electrónicas na elaboración de concordancias, glosarios, rimarios, etc.
  - Soportes informáticos para a edición.

4. A edición de textos modernos.
  - O "mito" da primeira edición.
  - A crítica xenética. A obra en evolución.
  - Xénese das variantes de autor.
  - Análise dos textos previos.
  - Novos soportes textuais. Novos xéneros literarios?

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	4	27	31
Actividades introdutorias	4	12	16
Estudo de casos/análises de situacións	10	14	24
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Titoría en grupo	6	5	11
Debates	8	5	13
Sesión maxistral	4	0	4
Outros	6	10	16
Traballos de aula	10	10	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	Os alumnos realizarán un traballo de edición crítica dun texto.
Actividades introdutorias	Actividades de procura bibliográfica; de procura de información, etc.
Estudo de casos/análises de situacións	Proporase a análise e estudo de casos diversos relacionados coa parte da materia correspondente.
Prácticas autónomas a través de TIC	Prácticas de lectura de manuscritos
Titoría en grupo	Nalgunhas fases do cuadrimestre realizaranse titorías en grupo fundamentalmente de orientación xeral sobre o traballo tutelado e sobre outras cuestións relativas ao desenvolvemento da docencia.
Debates	Os alumnos participarán argumentando sobre algún tema de discusión relacionado coa materia explicada.
Sesión maxistral	O profesor explicará na aula aspectos históricos, teóricos e metodolóxicos.
Outros	Contéplase a posibilidade de realizar unha visita de estudo a un arquivo con fondos históricos.
Traballos de aula	Proporase a realización de pequenos traballos na aula sobre cuestións moi específicas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Traballos tutelados	 En horario de titorías o profesor supervisará os traballos tutelados nas súas diversas fases. En horario de titorías o alumnado poderá consultar calquera dúbida relacionada coa materia.
Traballos de aula	 En horario de titorías o profesor supervisará os traballos tutelados nas súas diversas fases. En horario de titorías o alumnado poderá consultar calquera dúbida relacionada coa materia.
Estudo de casos/análises de situacións	 En horario de titorías o profesor supervisará os traballos tutelados nas súas diversas fases. En horario de titorías o alumnado poderá consultar calquera dúbida relacionada coa materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	O traballo consistirá na edición crítica dun pequeno texto medieval.	50
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a argumentación razoada nas análises e estudos de casos concretos que se proporán sobre distintos aspectos da materia.	20
Debates	Debate en rede ou na aula sobre algún punto conflitivo do temario.	15
Traballos de aula		15

Prácticas sobre aspectos concretos relacionados coa materia que se estea dando.

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na primeira edición das actas haberá dous procedementos de avaliación.

1. Avaliación continua. Só para os alumnos que asistan regularmente ás aulas (80%) e participen das actividades propostas.

Por tratarse dunha materia de eminente carácter práctico, valorarase a intervención atinada do alumnado, tanto nos debates coma nos estudos de caso e outros traballos que se propoñan.

2. Avaliación única. Para os alumnos que non asistan regularmente ás aulas ou que aínda asistindo escollan esta modalidade, haberá dúas probas de avaliación:

a. Un traballo de edición crítica dun texto, que se asignará ao comezar o cuadrimestre e deberá ser entregado na segunda semana de xaneiro (50% da nota).

b. Un exame teórico e práctico de lectura de manuscritos e de edición de textos que se realizará na segunda semana de xaneiro (50% da nota).

Na segunda edición das actas (xullo) haberá dúas probas de avaliación:

a. Un traballo de edición crítica dun texto, que deberá ser solicitado ao profesor con antelación suficiente (un mes como mínimo) (50% da nota).

b. Un exame teórico e práctico de lectura de manuscritos e de edición de textos (50% da nota).

OBS: Tanto na avaliación única coma na convocatoria de xullo deberán ser superadas ambas as probas, traballo e exame, para poder aprobar a materia.

Bibliografía. Fontes de información

-Angueira, A. "Un poema de Rosalía de Castro", in *A Trabe de Ouro*, T. I, 2002, pp. 13-38.

-Azevedo Filho, Leodegário A. de. *Iniciação em critica textual*, Rio de Janeiro: Presença, 1987.

-Blecua, A. *Manual de critica textual*, Madrid: Ed. Castalia, 1983

-Castro, I. e Ramos, M. A. "Estratégia e tática da transcrição", in *Critique textuelle portugaise. Actes du Colloque*, F.C.G.-C.C.P., 1996, pp. 99-122.

-Cerquiglini, B. *Éloge de la variante: Histoire critique de la Philologie*, Paris: Seuil, 1989.

-Contini, G. *Breviario di ecdotica*, Milano-Napoli: Ricciardi, 1986.

-Emiliano, Antônio: "Problemas de transliteração na edição de textos medievais", in *Revista Galega de Filoloxía*, nº 3, 2002, pp. 29-64.

-Ferreiro, M. *Gramática Histórica galega*, Noia: Laiovento, 1995.

-I NUOVI ORIZZONTI DELLA FILOLOGIA: *Ecdotica, Critica testuale, Editoria scientifica e Mezzi informatici elettronici*, Convegno Internazionale in collaborazione con l'Associazione Internazionali per gli Studi di Lingua e Letteratura Italiana, Accademia Nazionale dei Lincei, Roma, 1999.

-Millares, A. *Tratado de Paleografía española*, 3 vols. Madrid: Espasa Calpe, 1983

-Orduna, G. *Ecdótica. Problemática de la edición de textos*, Kassel:Reichenberger, 2000.

-Pérez Priego, M. A. *La edición de textos*, Madrid: Síntesis, 1997

-Picchio, Luciana Stegagno. [O método filológico (comportamentos críticos e atitude filológica na interpretação de textos literários)], In. Id. *A Lição do texto: filologia e literatura, I. Idade Média*. Lisboa:Signos, 1979, pp.210-235.

-Pondal, E. *Os Eoas* (Edición crítica e estudo de M. Ferreiro), Santiago: Sotelo Blanco, 2005.

-Romero, M / Rodriguez, L e Sánchez, A. *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura.*, Huelva: Universidade de Huelva.

-Sánchez-Prieto, P. *Cómo editar los textos medievales. Criterios para su presentación gráfica*. Arco/Libros, 1998.

-Tavani, G. "Edição crítica", in DLMGP (Lanciani, G e Tavani, G. Ed. e Coord.) Ed. Caminho, 1993.

Recomendacións